31998D0715



# ROZHODNUTÍ KOMISE

## ze dne 30. listopadu 1998,

## kterým se objasňuje příloha A nařízení Rady (ES) č. 2223/96 o Evropském systému národních a regionálních účtů ve Společenství, pokud jde o zásady měření cen a objemů

*(oznámeno pod číslem K (1998) 3685)*

**(Text s významem pro EHP)**

(98/715/ES)

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 2223/96 ze dne 25. června 1996 o Evropském systému národních a regionálních účtů ve Společenství ([1]), ve znění nařízení (ES) č. 448/98 ([2]), a zejména na čl. 2 odst. 2 uvedeného nařízení,

(1) vzhledem k tomu, že je nezbytné zlepšit porovnatelnost údajů mezi členskými státy, které se týkají změn reálného hrubého domácího produktu (HDP), a to s ohledem na provádění článku 2 nařízení Rady (ES) č. 1467/97 ze dne 7. července 1997 o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku ([3]) a na uplatňování usnesení Evropské rady o paktu o stabilitě a růstu (Amsterodam, 17. června 1997) ([4]), jakož i obecně s ohledem na cíl mnohostranného dozoru;

(2) vzhledem k tomu, že zavádění hospodářské a měnové unie a dohled nad ní vyžadují porovnatelné, aktuální a spolehlivé informace o struktuře a vývoji hospodářské situace v každém členském státě;

(3) vzhledem k tomu, že Komise se musí podílet na řízení hospodářské a měnové unie, a zejména musí podávat Radě zprávy o rozpočtové situaci a o výši veřejného dluhu v členských státech;

(4) vzhledem k tomu, že hospodářské účty v reálných číslech, tj. upravené o cenové vlivy, jsou základním nástrojem pro rozbor hospodářské a rozpočtové situace země za předpokladu, že jsou sestaveny na základě jednotných zásad, jejichž výklad je jednoznačný; že pro tento účel je nutné prohloubit a posílit doporučení pro výpočet údajů ve stálých cenách v rámci nařízení (ES) č. 2223/96;

(5) vzhledem k tomu, že pro účely politiky Společenství musí Komise používat souhrnné ukazatele národních účtů v reálných číslech, zejména pro dohled nad paktem o stabilitě a růstu;

(6) vzhledem k tomu, že pro vyhodnocení vážnosti hospodářského poklesu musí členské státy obecně brát jako referenční hodnotu roční snížení reálného HDP o minimálně 0,75 %; že překročení této referenční hodnoty po vážném hospodářském poklesu je výjimečné jen v případě, že roční pokles HDP v reálných číslech představuje alespoň 2 %;

(7) vzhledem k tomu, že Komise musí zpřístupnit uživatelům v konkrétních lhůtách reálně vyjádřené výsledky účtů všech členských států, které byly sestaveny podle ustanovení zavedených tímto rozhodnutím, a to zejména s ohledem na dozor nad hospodářskou a měnovou konvergencí;

(8) vzhledem k tomu, že ustanovení zavedená tímto rozhodnutím jsou prvními kroky ke společným účetním pravidlům pro účty členských států v reálných číslech pro potřeby Společenství, což umožní získávat dostatečně kvalitní a mezi členskými státy porovnatelné výsledky;

([1]) Úř. věst. L 310, 30.11.1996, s. 1.
([2]) Úř. věst. L 58, 27.2.1998, s. 1.
([3]) Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 6.
([4]) Úř. věst. L 236, 2.8.1997, s. 1.

(9) vzhledem k tomu, že výsledky účtů v reálných číslech pro potřeby Společenství musí podléhat statistickému zpracování a předání Komisi ve lhůtách odpovídajících nařízení (ES) č. 2223/96 a nařízení Rady (ES) č. 3605/93 ze dne 22. listopadu 1993 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku ([1]);

(10) vzhledem k tomu, že důležitost těchto účtů, úroveň podrobnosti členění a stav v oblasti statistiky v členských státech vyžadují, aby se výjimečně a dočasně povolily dodatečné lhůty pro zavedení těchto ustanovení členským státům, které při provádění nařízení (ES) č. 2223/96 nemohou objektivně vyhovět pravidlům stanoveným tímto rozhodnutím;

(11) vzhledem k tomu, že opatření tohoto rozhodnutí jsou v souladu se stanoviskem Výboru pro statistické programy Evropského společenství, zřízeného rozhodnutím Rady 89/382/EHS, Euratom ([2]), a Výboru pro měnovou a finanční statistiku a statistiku platební bilance, zřízeného rozhodnutím 91/115/EHS ([3]),

PŘIJALA TOTO ROZHODNUTÍ:

*Článek 1*

**Účel**

Účelem tohoto rozhodnutí je objasnit zásady pro měření cen a objemů obsažené v příloze A kapitole 10 nařízení (ES) č. 2223/96 se zřetelem na potřebu další harmonizace měření cen a objemů.

Objasnění uvedená v tomto rozhodnutí se použijí u údajů předávaných Eurostatu počínaje prvním předáním údajů podle nařízení (ES) č. 2223/96, alespoň u údajů za rok 1995 a pozdější.

*Článek 2*

**Objasnění obecných zásad pro měření cen a objemů**

Objasnění obecných zásad, které se musí dodržovat při měření cen a objemů a které jsou obsaženy v kapitole 10 přílohy A nařízení (ES) č. 2223/96, zejména pokud jde základní úroveň agregace, volbu vzorce pro výpočet indexu a volbu základního roku, je uvedeno v příloze I části I tohoto rozhodnutí.

*Článek 3*

**Klasifikace metod podle produktů**

V příloze I částech II a III tohoto rozhodnutí jsou uvedeny klasifikace metod podle určitých typů produktů na nejvhodnější metody, alternativy použitelné v případě, že nelze použít nejvhodnější metody, a metody, které se nepoužijí, od prvního předání údajů Eurostatu podle nařízení (ES) č. 2223/96.

*Článek 4*

**Výzkumný program**

U produktů, u kterých není klasifikace metod definovaná v článku 3 tohoto rozhodnutí v příloze I tohoto rozhodnutí stanovena, bude tato klasifikace definována na základě posouzení výsledků výzkumného programu, který bude dokončen do konce roku 2000, a po rozhodnutí Výboru pro statistické programy.

*Článek 5*

**Přechodná období**

Přechodná období pro používání zásad objasněných v článku 2 jsou stanovena pro každý členský stát v příloze II tohoto rozhodnutí.

Členské státy mohou navíc požádat o poskytnutí přechodných období pro používání metod uvedených v článku 3, o čemž se rozhodne nejpozději do konce roku 1998.

Členský stát, kterému bylo poskytnuto přechodné období a který vykáže za daný rok snížení HDP v reálných číslech vypočítané podle platných národních metod, musí v co největší možné míře pomáhat Eurostatu vyhodnotit rozsah vlivu každé odchylky od zásad obsažených v tomto rozhodnutí.

*Článek 6*

**Seznam**

Členské státy poskytnou Eurostatu nejpozději do konce roku 2002 úplný seznam postupů a základních statistických údajů použitých k měření HDP v reálných číslech a k měření jeho složek. Tento seznam bude obsahovat přinejmenším metody použité v konečných účtech.

([1]) Úř. věst. L 332, 31.12.1993, s. 7.
([2]) Úř. věst. L 181, 28.6.1989, s. 47.
([3]) Úř. věst. L 59, 6.3.1991, s. 19.

*Článek 7*

**Určení**

Toto rozhodnutí je určeno členským státům.

V Bruselu dne 30. listopadu 1998.

*Za Komisi*
Yves-Thibault DE SILGUY
*člen Komise*

*PŘÍLOHA I*

ČÁST I

## OBECNÉ ZÁSADY PRO MĚŘENÍ CEN A OBJEMŮ

### I.1 **Úvod**

Povaha odhadů ve stálých cenách se v některých základních ohledech liší od povahy odhadů v běžných cenách. Zjednodušeně řečeno, na účty v běžných cenách lze nahlížet jako na agregaci transakcí, které se uskutečnily a které lze prokázat v účetním rámci. Účty ve stálých cenách však popisují hospodářskou situaci nějakého konkrétního roku v cenách roku jiného. Ve skutečnosti by se transakce daného běžného roku v cenách onoho jiného roku stejným způsobem neuskutečnily.

Hodnoty transakcí se musí rozložit na cenové a objemové složky. V zásadě by cenové složky měly zahrnovat změny pocházející pouze z cenových změn, zatímco všechny ostatní změny je třeba zahrnout do objemové složky (ESA 95, odst. 10.01). U mnoha produktů však není zdaleka jasné, jak provést tento rozklad v praxi (ESA 95, odst. 10.06). Proto se musí přijmout soubor pravidel pro měření cen a objemů, jehož výsledky by se měly blížit teoretickému ideálnímu cenovému/objemovému rozkladu a který by měl být použitelný srovnatelným způsobem ve všech členských státech.

V části I se stanovují obecné zásady tohoto rámce, zatímco části II a III se podrobněji zabývají postupy odhadů ve výrobní resp. výdajové metodě.

Zásady stanovené v tomto rozhodnutí se vztahují na roční údaje. Prvotní zásadou by samozřejmě mělo být to, že čtvrtletní účty mají být konzistentní s ročními účty, aby čtvrtletní účty předpovídaly konečné výsledky co možná nejvěrněji. Zvláštními otázkami týkajícími se čtvrtletních účtů ve stálých cenách se bude zabývat připravovaná příručka o čtvrtletních účtech.

Kapitola 10 metodiky ESA 95 dává zřetelně přednost integrovanému účetnímu přístupu k výpočtům ve stálých cenách (ESA 95, odst. 10.04 a 10.08). V tomto účetním přístupu lze stranu výroby a výdajů HDP v konstantních cenách vybilancovat na podrobné úrovni produktů pomocí tabulek dodávek a užití. Stálost indexů lze zajistit použitím podrobných tabulek dodávek a užití. Lze také porovnávat a navzájem kontrolovat deflátory z různých zdrojů, například nezávisle sestavené indexy spotřebitelských cen a indexy výrobních cen. V systému založeném na tabulkách dodávek a užití lze kombinovat to nejlepší u obou stran (tj. výrobní a výdajovou metodu) jak za běžné ceny, tak za stálé ceny.

ESA 95 definuje v odstavcích 10.12 až 10.23, co se má zahrnout do cenové složky a co do objemové složky. Objemová složka by měla zahrnovat vliv změn kvality produktů, z čehož vyplývá, že cenové a objemové ukazatele používané k výpočtu údajů národních účtů by se měly o takové změny kvality upravovat.

Stálost úprav týkajících se kvality, provedených v rozličných ukazatelích, by se měla bedlivě sledovat. Jestliže u stejného produktu existují značné rozdíly mezi různými cenovými indexy, mohlo by to být způsobeno různými postupy úprav týkajících se kvality.

Objemové ukazatele by se měly počítat přinejmenším v dostatečně podrobném členění, aby se zohlednily strukturální změny. Například počet osobokilometrů v železniční dopravě by se měl rozdělit alespoň na cestující první a druhé třídy. To umožňuje zahrnout vlivy kolísavosti podílu jízdenek první a druhé třídy do objemových složek spíše než do složek cenových.

Obecně se dává přednost deflaci hodnot běžného roku za použití vhodného cenového indexu před extrapolací hodnot základního roku pomocí objemového nebo kvantitativního indexu (ESA 95, odst. 10.32), jelikož lze lepším způsobem zohlednit vlivy změn kvality. Dále mají indexy cenového poměru obvykle menší rozptyl než indexy kvantitativního poměru, což vede k menší výběrové chybě u cenových indexů.

Když se počítají hodnoty metodou cen a množství, lze tuto základní cenovou a kvantitativní informaci použít pro výpočet údajů ve stálých cenách (ESA 95, odst. 10.33). V takovém případě je nezbytné provést explicitní úpravy reagující na změny kvality.

Zbytek části I této přílohy se zabývá zásadami, které je třeba pro ESA 95 objasnit.

### I.2 **Základní úroveň agregace**

Měření cen a objemů by mělo vycházet z podrobného členění produktů na různé kategorie transakcí. U každého produktu odlišeného za každou kategorii transakcí by se měl najít cenový index, kterým lze provést deflaci hodnoty v běžných cenách, nebo by se měl najít objemový ukazatel pro extrapolaci hodnoty základního roku. V ideálním případě by se mohl každý produkt odlišit zvlášť a mohly by se odhadnout čisté cenové a objemové změny tohoto produktu.

Ve statistické praxi je však nezbytné produkty agregovat, což znamená, že se musí společně vážit cenové a objemové změny různých produktů. Statistické zdroje, z nichž se odvozují cenové indexy a objemové ukazatele, mohou používat odlišné metodiky vážení (tj. odlišné vzorce nebo základní roky). V národních účtech je však nutné používat jednu konzistentní metodiku vážení pro všechny proměnné (tento problém bude probrán v dalším oddílu). Pokud se v národních účtech použijí indexy odvozené na základě jiného vážení, než je vážení používané v národních účtech, pak lze implicitně předpokládat, že použité indexy jsou základní indexy a že tedy vlastní váhové schéma se považuje za nepodstatné. Potom lze například předpokládat, že Laspeyresův index se stálými váhami se rovná Paascheho nebo Laspeyresovu indexu váženému vahami předchozího roku. Je zřejmé, že implicitní předpoklad, že použité indexy jsou základními indexy, platí nejvíce, když se používá na velmi podrobné úrovni.

Čím je tedy členění produktů podrobnější, tím přesnější výsledky lze očekávat. Lze předpokládat, že na podrobné úrovni jsou produkty homogennější, což poskytuje indexy, které se více blíží základním indexům, i podrobnější váhová schémata.

Přesná úroveň agregace, pro kterou se v národních účtech použije předpoklad, že použité indexy jsou základními indexy, se pro účely tohoto textu nazývá *základní úroveň agregace*. Často se rovná počtu produktů odlišených v tabulkách dodávek a užití, které se používají pro bilanční účely.

Členské státy by měly usilovat o podrobné členění produktů pro účely deflace. Základní úroveň agregace pro produkci i všechny kategorie užití (mezispotřebu, konečné užití) by měly být alespoň tak podrobné jako úroveň P60 v ESA 95, která se má použít pro předkládání tabulek dodávek a užití Eurostatu. V části II této přílohy (o výrobní metodě) budeme specifikovat další minimální členění pro některé kategorie produktů, která by se měla používat při odhadech deflátorů nebo objemových ukazatelů.

*Zásada 1:*

*Při měření cen a objemů se použije podrobná úroveň agregace produktů. Tato úroveň agregace, která se nazývá základní úrovní agregace, bude přinejmenším tak podrobná jako úroveň P60 v ESA 95, a to pro produkci i všechny kategorie užití (mezispotřebu a konečné užití).*

V případě odchylek umožněných nařízením o ESA 95 o předávání údajů na úrovni P60 se použijí nejpodrobnější národní údaje, které jsou k dispozici.

### I.3 **Volba indexového vzorce**

Po vymezení základní úrovně agregace se cenové a objemové indexy, které je možné na této úrovni vypočítat, musí společně vážit, aby se získaly cenové a objemové míry všech souhrnných ukazatelů národních účtů.

Pro tento účel se musí nejdříve vybrat indexový vzorec. ESA 95 dává v odstavcích 10.62 až 10.64 přednost Fisherovu cenovému a objemovému indexu, zatímco Laspeyresův objemový a Paascheho cenový index poskytují přijatelné alternativy. V praxi má Fisherův index několik nevýhod, mezi které patří větší požadavky na údaje, nesčitatelnost údajů o objemu a složitější vysvětlování uživatelům.

Při agregaci cenových a objemových měr odvozených na základní úrovni agregace se proto v praxi upřednostňuje použití Laspeyresova objemového a Paascheho cenového indexu.

*Zásada 2:*

*Objemové míry, které jsou k dispozici na základní úrovni agregace, se agregují pomocí Laspeyresova vzorce, aby se získaly objemové míry všech souhrnných ukazatelů národních účtů. Cenové míry, které jsou k dispozici na základní úrovni agregace, se agregují pomocí Paascheho vzorce, aby se získaly cenové míry všech souhrnných ukazatelů národních účtů.*

Je však nutné poznamenat, že ESA 95 umožňuje používat také Fisherovy indexy. Dále je třeba zdůraznit, že tato zásada se nevztahuje na zdroje údajů o cenách a objemech používané v národních účtech a údaje pod základní úrovní agregace nemusí být počítány podle této zásady.

### I.4 **Volba základního roku**

Laspeyresův objemový index používá pro vážení objemových změn složky souhrnného ukazatele hodnoty stanoveného roku. Nyní je třeba určit, z kterého roku se tyto váhy mají odvodit.

Pro tento účel je třeba nejprve definovat *základní rok* a *referenční rok*.

Definice:

— *základní rok* je rok, jehož hodnoty běžných cen se používají pro vážení cenových a objemových měr odvozených na základní úrovni agregace,

— *referenční rok* je rok, který se používá pro předkládání a uvádění údajů ve stálých cenách. V řadě indexových čísel je to rok, který má hodnotu 100.

Vezměme například tuto řadu indexových čísel:

| 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|---|---|---|---|---|
| 100 | 105 | 108 | 112 | 120 |

Předpokládejme, že tato čísla byla vypočítána za pomoci vah z roku 1990. Rok 1990 je tudíž základní rok. Je to také referenční rok, protože 1990 = 100. Tento referenční rok lze snadno změnit například na 1993 (vydělte všechno výrazem 112/100, abyste získali 1993 = 100):

| 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|---|---|---|---|---|
| 100/1,12 | 105/1,12 | 108/1,12 | 112/1,12 | 120/1,12 |

Takový postup nemění základní rok, protože se meziroční změny stále ještě počítají za použití vah z roku 1990.

Místo toho, abychom zachovali stálý základní rok jako v příkladu uvedeném výše, je možné každý rok použít váhy roku předchozího. To by mohlo vést například k této řadě meziročních změn:

| 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|---|---|---|---|---|
| 100 | 105 | 102 | 103 | 106 |

Pro každý z těchto indexů platí, že t — 1 = 100; referenční rok se tedy rovná základnímu roku, ale mění se každý rok. Tuto řadu lze pak snadno vyjádřit na základě jednoho referenčního roku referenčním přepočtem, čímž se získá:

| 1990 | 1991 | 1992 | 1993 | 1994 |
|---|---|---|---|---|
| 100 | 105 | 107,1 | 110,3 | 116,9 |

(107,1 = 105 × 102/100; 110,3 = 107,1 × 103/100, atd.)

Je důležité, že změna referenčního roku neovlivňuje meziroční indexy. U jednoduché řady jako v tomto příkladu je to očividné, ale když se proměnná skládá z několika dílčích proměnných, už to zřejmé není. Abychom při změně referenčního roku zachovali všechna meziroční tempa růstu každé proměnné nezměněná, měli bychom změnit referenční rok pro každou proměnnou zvlášť, ať jde o základní index, dílčí součet nebo o celkový souhrnný ukazatel jako HDP. Důsledek je ten, že u údajů pevného referenčního roku vyjádřených ve stálých cenách vzniknou mezi jednotlivými prvky a jejich součty nesrovnalosti. Jde o dobře známý problém sčitatelnosti. Tyto nesrovnalosti by se žádným způsobem neměly odstraňovat (ESA 95, odst. 10.67), poněvadž by se znovu zkreslila tempa růstu. Pro další objasnění viz příklad na konci tohoto oddílu.

Volba základního roku a volba referenčního roku spolu v podstatě nesouvisejí. Pro účely tohoto rozhodnutí Komise, tj. pro objasnění zásad výpočtu cenových a objemových měr, má význam jenom problém volby základního roku.

Je zřejmé, že pro lepší srovnatelnost cenových a objemových měr by státy měly používat stejný základní rok. Dále by se měl pro odvození nejpřesnějších temp růstu používat co možná nejposlednější základní rok, poněvadž v takovém případě jsou použité váhy nejaktuálnější a minimalizují se problémy se zánikem starých a vznikem nových produktů. Společně vedou tyto úvahy k metodě odvozování vah vždy z předchozího roku.

*Zásada 3:*

*Objemové míry odvozené na základní úrovni agregace se agregují pomocí vah odvozených z předchozího roku.*

Když se s ohledem na zásadu 3 nějaký členský stát nachází v přechodném období, změní v tomto případě počínaje rokem 1995 v průběhu přechodného období základní rok každých 5 let.

Příklad: Změna referenčního roku souhrnných ukazatelů a jejich složek

Vezměme v úvahu dva produkty A a B a jejich součet. Předpokládejme, že jde o homogenní produkty, což znamená, že můžeme stanovit jejich cenové a objemové indexy, které nejsou závislé na základním váhovém schématu, tj. jde o základní indexy.

Cenové a objemové indexy pro úhrn A a B však závisejí na tom, jak jsou A a B váženy. Ve schématu uvedeném dále jsou objemové změny úhrnu v období mezi T — 1 a T váženy hodnotami roku T — 1 v běžných cenách.

Jelikož jde o nejnovější váhy, lze tato tempa růstu pokládat za nejpřesnější:

| | Běžné ceny r. 1990 | Změna objemu 90–91 | R. 1991 v cenách r. 1990 | Změna ceny 90–91 | Běžné ceny r. 1991 | Změna objemu 91–92 | R. 1992 v cenách r. 1991 | Změna ceny 91–92 | Běžné ceny r. 1992 | Změna objemu 92–93 | R. 1993 v cenách r. 1992 | Změna ceny 92–93 | Běžné ceny r. 1993 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| A | 100 | 105,0 | 105 | 110,0 | 115,5 | 102,0 | 117,8 | 108,0 | 127,2 | 103,0 | 131,1 | 105,0 | 137,6 |
| B | 300 | 110,0 | 330 | 95,0 | 313,5 | 90,0 | 282,2 | 105,0 | 296,3 | 95,0 | 281,4 | 102,0 | 287,1 |
| Úhrn | 400 | 108,8 | 435 | 98,6 | 429,0 | 93,2 | 400,0 | 105,9 | 423,5 | 97,4 | 412,5 | 103,0 | 424,7 |

Nyní předpokládejme, že se tyto údaje musí vyjádřit ve vztahu k pevnému referenčním roku, řekněme 1990. Jediný způsob jak to provést, aniž se zkreslí tempa růstu úhrnu, je změnit referenční rok u každé řady zvlášť. Ve formě indexů (1990 = 100) se pak získá:

| | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 |
|---|---|---|---|---|
| A | 100 | 105,0 | 107,1 | 110,3 |
| B | 100 | 110,0 | 99,0 | 94,1 |
| Úhrn | 100 | 108,8 | 101,4 | 98,8 |

kde 101,4 = 108,8 × 93,2/100 a 98,8 = 101,4 × 97,4/100.

V objemovém vyjádření a ve vztahu k referenčnímu roku 1990:

| | 1990 | 1991 | 1992 | 1993 |
|---|---|---|---|---|
| A | 100 | 105,0 | 107,1 | 110,3 |
| B | 300 | 330,0 | 297,0 | 282,2 |
| Úhrn | 400 | 435,0 | 405,6 | 395,0 |
| A + B | 400 | 435,0 | 404,1 | 392,5 |

Je zřejmé, že suma A + B se již nerovná úhrnu. Jde o známý problém sčitatelnosti. I přes tento problém se „správný“ objem za rok 1993 rovná 395 a ne 392,5, protože je to jediné číslo, které je konzistentní s dříve vypočítanými tempy růstu úhrnu.

Navíc se změnou referenčního roku se tímto způsobem nezmění meziroční tempa růstu. Nesrovnalosti mezi A, B a úhrnem by se neměly odstraňovat, ale vysvětlovat uživatelům. Nelze je vykládat jako důkaz spolehlivosti výsledků.

ČÁST II

## MĚŘENÍ CEN A OBJEMŮ PODLE VÝROBNÍ METODY

### II.1 **Klasifikace metod**

Ve zbylé části této přílohy se použije tato klasifikace metod:

| | |
|---|---|
| metody A: | nejvhodnější metody |
| metody B: | metody použitelné v případě, že nelze použít metody A |
| metody C: | metody, které se nepoužijí |

### II.2 **Tržní produkce a netržní produkce pro vlastní konečné užití**

Tento oddíl se zabývá výpočty tržní produkce a produkce pro vlastní konečné užití. Nejdříve jsou uvedeny některé zásady, které se týkají rozličných metod výpočtů přidané hodnoty ve stálých cenách. Tyto zásady poskytují obecná kritéria pro klasifikaci výpočetních metod na A, B a C. Tyto zásady je však nutno nejdříve uplatnit na základě jednotlivých produktů u všech druhů tržní produkce, aby se získal konkrétní návod pro metody, které se mají v každém případě použít.

Pokud jde o volbu mezi metodou dvojího a jednoho ukazatele, lze rozlišit tuto klasifikaci:

*Metoda A:* ESA 95 jasně říká (odst. 10.28), že dvojí deflace je teoreticky správnou metodou, jelikož se přidaná hodnota v běžných cenách rovněž odhaduje jako rozdíl mezi produkcí a mezispotřebou. Tento argument ve skutečnosti platí pro všechny metody dvojího ukazatele (např. extrapolace produkce objemovým ukazatelem a deflace mezispotřeby). Je možné uvést některé další důvody k tomu, proč se metodám dvojího ukazatele dává přednost:

— používané ukazatele jsou ukazatele produkce nebo vstupů. U metod jednoho ukazatele se takové ukazatele přímo používají pro přidanou hodnotu, což není příliš vhodné,

— metody dvojího ukazatele poskytují nezávislé hodnocení změn produktivity.

*Metoda B:* V praxi se asi ukáže nezbytné používat metody založené na jedněch ukazatelích, a to například z důvodu nedostatečných údajů o mezispotřebě nebo nedostatečné věrohodnosti údajů.

Pokud jde o vhodnost ukazatelů, které se mají použít v jedné i druhé deflaci hodnot běžného roku nebo extrapolaci hodnot základního roku, lze použít tato kritéria:

— úplnost pokrytí skupiny produktů ukazatelem. Například, zda ukazatel zahrnuje všechny produkty ve skupině nebo jenom jejich výběr (třeba jenom produkty prodávané domácnostem),

— základ ocenění ukazatele. Pro tržní produkci by toto měly být spíše základní ceny než například kupní ceny nebo náklady na vstupy,

— ukazatel by měl zohledňovat změny kvality a zachycovat je v rámci odhadů objemu,

— koncepční shoda mezi pojetím ukazatele a národních účtů.

Uvedená kritéria vedou k následujícím obecným závěrům o vhodnosti ukazatelů, ale, jak již bylo uvedeno výše, musí se tyto obecné závěry potom použít na základě jednotlivých produktů u všech druhů tržní produkce, aby byl získán konkrétní návod pro metody, které se mají v každém jednotlivém případě použít. Dále uvedená kritéria pro rozlišení metod A, B a C jsou kritéria absolutní, tj. nejsou závislá na dostupnosti údajů. V praxi může nastat situace, že metody A nejsou dosažitelné a že je třeba hledat zvyklosti, pokud jde o metody B.

*Metoda A:* V metodě produkce bude metodou A v zásadě používání vhodných cenových indexů výroby, obvykle nazývaných cenové indexy výrobců (CIV). Každý produkt by měl projít oddělenou deflací pomocí vhodného indexu CIV. Vhodný index CIV splňuje tato kritéria:

— je to index (tuzemské a vývozní) ceny nebo cen týkající se konkrétního produktu nebo skupiny produktů,

— bere v úvahu změny kvality produktu (produktů),

— je oceněn v základních cenách,

— jeho pojetí se shoduje s pojetím národních účtů.

Každou metodu, u které lze ukázat, že její použití je plně rovnocenné použití indexů CIV, lze pokládat za metodu A.

*Metoda B:* Není-li k dispozici vhodný index CIV, existuje několik alternativních druhů ukazatelů. Metody B mohou například zahrnovat:

— méně vhodný index CIV, například index bez korekcí kvality nebo index s menším nebo větším pokrytím, než zahrnuje skupina produktů,

— index spotřebitelských cen (ISC). Platí tatáž tři kritéria jako pro indexy CIV (indexy ISC je běžně nutné upravit o daně, dotace a rozpětí, aby se dospělo k ocenění v základních cenách); kromě toho by se mělo použít vhodné vážení a pojetí by mělo odpovídat pojetí národních účtů,

— objemové ukazatele produkce. Objemové ukazatele by také měly zohledňovat změny kvality. Lze to částečně provést použitím dostatečně podrobných objemových ukazatelů, aby se vzaly v úvahu strukturální změny.

Tyto ukazatele obecně neuspokojují všechna čtyři kritéria uvedená výše.

*Metoda C:* Použití některých jiných možných ukazatelů uvedených dále bude obvykle metodou C:

— metody vstupů (pro tržní produkci),

— druhotné ukazatele, tj. ukazatele nevztahující se přímo na produkci,

— indexy CIV, ISC nebo objemové ukazatele, které vůbec neodpovídají dotyčnému produktu (produktům), například celkový index ISC.

Tyto ukazatele respektují uvedená čtyři kritéria obecně mnohem méně než metody B.

Uvedená kritéria se teď použijí na produkty každé skupiny CPA uvedené dále. Tržní produkce a netržní produkce pro vlastní užití budou projednány společně. ESA 95 v odstavci 3.49 konstatuje, že „netržní produkce pro vlastní konečné užití má být oceňována v základních cenách podobných produktů prodávaných na trhu“. Proto jsou zásady deflace netržní produkce pro vlastní konečné užití a deflace tržní produkce stejné.

U každého druhu produktu je cílem definovat metodu A, B nebo C. Když u určitého druhu produktu nevznikají problémy s použitím indexů CIV (tj. metoda A je použitelná), způsob, jakým ostatní konkrétní ukazatele respektují zmíněná kritéria, se nestanovuje. U značného počtu druhů produktů ještě nelze metody A, B a C definovat. To se provede v rámci výzkumného programu, který by také mohl zkoumat další zlepšení klasifikací pro produkty, jejichž prvotní klasifikace je uvedena dále.

Tento text se zabývá hlavně odhadem *produkce* ve stálých cenách. Při použití metody dvojího ukazatele je také třeba provést deflaci *mezispotřeby*. Přednost se dává metodě deflace mezispotřeby podle jednotlivých produktů, přičemž se používají původní údaje o mezispotřebě shromážděné od kupujících. V praxi však často údaje nejsou dostupné, a proto se hodnota mezispotřeby u produktů vyrobených v tuzemsku může snižovat metodou popsanou dále pro produkci daného produktu, přičemž se bere v úvahu rozdíl v ocenění (mezispotřeba se oceňuje v kupních cenách). Zvláštní pozornost je třeba věnovat deflaci mezispotřeby u dovážených produktů. Dále je třeba přihlížet k rozdílu cen u různých uživatelů. Příkladem je elektrická energie, kde může existovat velká cenová diskriminace mezi různými uživatelskými odvětvími.

Při úvahách o odhadování mezispotřeby ve stálých cenách je třeba zvážit jeden důležitý faktor, a to jak lze zmírnit dopad nespolehlivých odhadů produkce ve stálých cenách (např. u nějakého druhu služeb pro podniky) na celkový HDP ve stálých cenách. V případě výrobní metody se minimalizuje vliv nevěrohodných nebo implicitních deflátorů u některých produktů na odhady celkového HDP ve stálých cenách, když se:

— účty ve stálých cenách sestavují v rámci dodávek a užití,

— metody dvojího ukazatele používají u všech účtů,

— jakékoliv nevěrohodné deflátory pro výrobu také použijí pro deflaci mezispotřeby.

Použití tabulek dodávek a užití pro integraci odhadů ve spojení s dvojí deflací hraje tudíž jasnou úlohu při minimalizaci nepřesností na úrovni celkového HDP ve stálých cenách.

CPA A: *Produkty zemědělství, myslivosti a lesnictví*

CPA B: *Ryby a ostatní produkty akvakultury, související služby*

Většina výpočtů v běžných cenách je u těchto produktů založena na informacích o cenách a množství. Tyto informace lze použít a měly by se proto také použít pro výpočet produkce ve stálých cenách. Informace o množství by se měly v případě potřeby upravit o změny kvality. V některých případech se rovněž sestavují původní indexy CIV. Všechny tyto metody jsou metody A.

CPA C: *Nerostné suroviny a minerální látky*

CPA D: *Produkty zpracovatelského průmyslu*

CPA E: *Elektrická energie, plyn a voda*

U těchto tří skupin produktů členské státy již poskytují Eurostatu řadu indexů CIV. Jsou-li splněna kritéria uvedená výše, představuje použití těchto indexů CIV u těchto produktů metodu A. Tyto údaje by se potom měly používat při přepočtu do stálých cen.

V případě měření cen a objemů specifických produktů existují některé významné problémy. Platí to především pro:

— počítače a jiná zařízení na zpracování informací,

— velká zařízení jako letadla a lodě.

U těchto produktů, které jsou z hospodářského hlediska značně významné, se cena měří obvykle velice obtížně. Zlepšení postupů u těchto produktů je třeba hledat v rámci výzkumného programu.

CPA F: *Stavební práce*

V případě stavebnictví je měření cen a objemů často komplikováno například jednorázovým charakterem mnoha produktů. Metodické problémy odhadu produkce stavebnictví je nutno studovat v rámci výzkumného programu.

CPA G: *Obchod; opravy a údržba motorových vozidel, výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost*

***50: Obchod, opravy a údržba motorových vozidel; maloobchodní prodej pohonných hmot***

Tato skupina obsahuje dva typy produktů:

— produkci služeb v oblasti údržby a opravy motorových vozidel a motocyklů,

— produkci obchodního rozpětí týkající se prodeje motorových vozidel, motocyklů a motorových paliv.

U prvního typu produkce by mohly být k dispozici indexy CIV, v kterémžto případě představují metodu A. Nejsou-li k dispozici, lze hodnotu produktů snižovat pomocí indexů ISC (upravených o daně nebo dotace), které jsou metodou B, protože by asi dostatečně nepokrývaly výdaje na podnikání.

V případě deflace obchodních rozpětí by se měly přijmout postupy popsané dále pro velkoobchod.

***51: Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel)***

Hlavní produkce této skupiny se skládá z velkoobchodního rozpětí, pro které lze specifikovat tato pravidla:

*Metoda A:* Metoda A pro produkci rozpětí je metoda, která bere v úvahu změny kvality obchodních služeb. Lze toho docílit oddělenou deflací prodejů a nákupů u obchodníků (při patřičném zvážení změn stavu zásob). Pro tento účel je potřeba mít vysoce kvalitní cenové indexy.

*Metoda B:* Metodu B lze použít jako předpoklad, že objem rozpětí se řídí objemem obratu. To předpokládá, že poměry rozpětí ve stálých cenách jsou stálé.

Nejjednodušší způsob, jak toto použít, je extrapolovat celkovou produkci rozpětí objemovým indexem obratu, který lze získat deflací obratu cenovým indexem obratu.

Zlepšení této jednoduché metody by spočívalo v doplnění podrobností o produktech, a to nejlépe při výpočtu obchodních rozpětí ve stálých cenách v rámci podrobných tabulek dodávek a užití. Potom lze použít poměr rozpětí specifické transakce vypočítaný pro určitý základní rok na objem této transakce v běžném roce. Tímto způsobem roste objem rozpětí s objemem obratu zboží.

Další zlepšení tohoto postupu zohledňuje změny obchodních kanálů (např. přesun z malých obchodů v sousedství do velkých samoobsluh). To by promítalo určité změny kvality obchodních služeb do objemové složky.

Takové metody by se měly pokládat za metody B, protože nelze zohlednit změnu kvality obchodních služeb.

*Metoda C:* Každá jiná metoda, např. přímá deflace produkce rozpětí cenovým indexem obratu.

***52: Maloobchod kromě motorových vozidel; opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost***

U produkce maloobchodního rozpětí by se měl použít stejný předpoklad jako předpoklad pro velkoobchod, který je uveden výše. Výhoda zde spočívá v tom, že existuje dobrá míra cenového indexu maloobchodního obratu, a to index ISC. Chceme-li získat objemový index maloobchodního obratu určitého zboží, lze pro deflaci použít odpovídající položku indexu ISC.

Index ISC lze také použít pro produkci oprav spotřebního zboží. Protože podnikatelské výdaje na tyto služby budou velmi malé, bude index ISC dost vhodný pro tento účel a lze jej pokládat za metodu A. Budou se však muset použít různé skupiny indexu ISC, protože zde jde o různé produkty. Je proto nutné provést deflaci na podrobné úrovni, aby bylo možné použít rozličné patřičné podrobné položky indexu ISC.

CPA H: *Pohostinství a ubytovací služby*

Metodou A pro pohostinství a ubytování je deflace vhodným indexem CIV. Neexistuje-li index CIV, lze jako aproximaci použít index ISC. V tomto případě jde o metodu B, protože se neberou v úvahu podnikatelské výdaje.

CPA I: *Doprava, skladování a spoje*

***60, 61 a 62: Pozemní a potrubní doprava, vodní doprava a letecká a kosmická doprava***

U osobní a nákladní dopravy je třeba provádět deflaci odděleně.

U *osobní* dopravy je metodou A používání vhodných indexů CIV. Když nejsou k dispozici, dále uvedené metody představují metodu B:

— deflace indexem ISC za předpokladu, že dostatečně zohledňuje změny kvality,

— extrapolace ukazatelem počtu osobokilometrů za předpokladu, že ukazatel je k dispozici pro dostačující počet kategorií dopravy. Je třeba alespoň rozlišovat různé druhy tříd (např. první a druhá třída u železniční dopravy, třída typu „business class“ a turistická třída u letecké dopravy, atd.).

Tyto metody je třeba používat jednotlivě přinejmenším pro tyto druhy (osobní) dopravy, pokud jsou tyto druhy v členských státech významné:

— železniční doprava,

— jiná pozemní doprava,

— vodní doprava,

— letecká doprava.

Není-li takové členění schůdné, jsou tyto metody metodami C. Každá jiná metoda (např. použití počtu cestujících jako objemového ukazatele) je také metodou C.

U *nákladní* dopravy je použití vhodných indexů CIV rovněž metodou A. Když nejsou k dispozici, pak dále uvedená metoda je metodou B:

— lze předpokládat, že se objem dopravních služeb řídí objemem přepravovaného zboží. Pro tento účel jsou vhodným ukazatelem tunokilometry, i když je zcela zřejmé, že nelze zohlednit žádnou změnu kvality dopravních služeb. Výsledek bude tím lepší, čím více podrobností o tunokilometrech různých druhů dopravy bude k dispozici.

Uvedenou metodu je třeba uplatňovat jednotlivě alespoň u těchto druhů (nákladní) dopravy, pokud jsou významné v členských státech:

— železniční doprava,

— jiná pozemní doprava,

— potrubní doprava,

— námořní a pobřežní vodní doprava,

— vnitrozemská vodní doprava,

— letecká doprava.

Není-li takové členění schůdné, jsou tyto metody metodami C. Každá jiná metoda (např. použití ukazatele jako přepravené tuny) je také metodou C.

U osobní i nákladní dopravy vyžaduje správná deflace v zásadě údaje v běžných cenách v členění uvedeném výše jako váhy. Pokud do takových podrobností nelze v běžných cenách jít, mohly by se použít jiné váhy pro vážení ukazatelů za každý druh dopravy, který budeme rozlišovat. Tyto jiné váhy by se měly co nejvíce blížit hodnotám v běžných cenách.

### *63: Vedlejší a pomocné činnosti v dopravě; služby cestovních kanceláří a agentur*

Tato skupina zahrnuje celou řadu rozmanitých služeb, a není tudíž možné specifikovat nějakou určitou metodu nebo ukazatel. Proto odkazujeme na obecnou klasifikaci metod a ukazatelů.

V případě cestovních kanceláří ESA 95 předkládá konkrétní doporučení (viz odst. 10.39).

### *64: Spojové služby*

Odhadování poštovních a telekomunikačních služeb v běžných cenách ztěžuje neustále rostoucí sortiment různých poskytovaných druhů služeb a účtovaných sazeb. Z tohoto důvodu bude konkrétní návod pro volbu praktických postupů pro tyto produkty vypracován jako součást výzkumného programu.

CPA J: *Finanční zprostředkovatelské služby*

U produktů jako finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené (FISIM), obchodní rozpětí u obchodování s cennými papíry a cizí měnou a pojištění se produkce v běžných cenách definuje jako rozdíl mezi různými transakcemi. Musí se specifikovat harmonizovaná definice a míra produkce ve stálých cenách.

Zohlednění změn kvality v peněžnictví a pojišťovnictví je další otázka, kterou je třeba dále posoudit, stejně tak jako srovnatelnost odhadů finančních služeb, za které se účtují explicitní ceny.

Konkrétní návod pro volbu praktických postupů pro tyto produkty bude vypracován jako součást výzkumného programu.

CPA K: *Služby v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské služby*

### *Služby v oblasti bydlení*

Pro měření produkce pro účely HDP zavedou všechny členské státy do roku 1998 nebo 1999 ([1]) pro odhad produkce služeb v oblasti bydlení v běžných cenách tak zvanou metodu rozdělení na oblasti.

([1]) Rozhodnutí Komise 95/309ES, Euratom (Úř. věst. L 186, 5.8.1995, s. 59) a rozhodnutí Komise 97/619/ES, Euratom (Úř. věst. L 252, 16.9.1997, s. 33).

Tato metoda je v podstatě metodou, podle níž se odhaduje produkce v běžných cenách objektivním způsobem na základě údajů o množství a kvalitě obydlí a o cenách za jejich užívání. Pro deflaci proto budou podle definice potřebné informace o ceně produkce. Tatáž informace o ceně, kvalitě a množství se použije pro provedení odhadů ve stálých cenách. Použití výše naznačené metody lze popsat jako metodu A. Dává příležitost vzít v úvahu změny kvality v oblasti bytových služeb.

***Jiné služby v oblasti pronajímání a nemovitostí, služby pro podniky***

U těchto služeb může být obtížné shromažďovat údaje o cenách výrobců, například z důvodu jednorázové povahy některých produktů. Proto lze místo nich použít mnoho jiných alternativních měr cenových nebo objemových změn, často měr nepřímých nebo druhotných.

Vhodnost těchto nepřímých měr se musí zhodnotit u každé služby zařazené do této skupiny. Zvláštní návod bude vypracován jako součást výzkumného programu. Zvláštní pozornost v tomto výzkumném programu je třeba věnovat deflaci produkce programových vybavení, která je do této skupiny produktů rovněž zahrnuta.

CPA M: *Vzdělávací služby*

CPA N: *Zdravotnictví, veterinářství a sociální služby*

V některých členských státech se hlavní část poskytování služeb v oblasti zdravotnictví a školství eviduje jako tržní produkce, v jiných jako produkce netržní. Metody odhadu produkce ve stálých cenách by měly zohledňovat potřebu získat srovnatelné statistické údaje za obě skupiny zemí.

Cenová statistika pro deflaci tržní produkce by měla odrážet celkovou cenu produktu, nejen příspěvek spotřebitele k celkové ceně nebo konvenční tarifní cenu. Cenová statistika by také měla vzít v úvahu změny kvality produktů zdravotnictví a školství.

Konkrétní návod pro praktické postupy používané pro tyto produkty, které pracují s cenovou statistikou nebo jinými přístupy, bude vypracován jako součást výzkumného programu. Program zahrne jak tržní produkcí těchto služeb, tak jejich netržní produkci, jak je uvedeno dále.

CPA O: *Ostatní veřejné, sociální a osobní služby*

U těchto služeb nejsou údaje o cenách výrobců často k dispozici a místo nich se běžně používají alternativní ukazatele. Podobně jako u zdravotnictví a školství může i v této skupině u některých činností existovat jak tržní, tak netržní produkce a je třeba, aby statistické metody s touto skutečností počítaly.

Konkrétní návod pro praktické postupy používané pro tyto produkty bude vypracován jako součást výzkumného programu.

CPA P: *Služby domácností*

Tato produkce, která je produkcí pro vlastní konečné užití, se oceňuje dle zvyklostí jako náhrady zaměstnancům včetně všech naturálních důchodů.

Obvyklé metody odhadu ve stálých cenách pracují při deflaci s indexem ISC nebo s údaji o mzdách, nebo používají objemovou extrapolaci (přičemž jako extrapolační faktor se používají počty zaměstnanců). V zásadě by se používané deflátory (index ISC nebo mzdové údaje) měly ověřovat, aby se zajistilo, že správně berou v úvahu naturální důchod.

Tyto metody neberou ohled na změny produktivity, ale opomenutí bude mít jenom malý dopad na HDP. Tyto metody jsou metodami B, pokud změny produktivity nezohledňují (pak jde o metody A).

*Daně a dotace na produkty, dovozy a DPH*

ESA 95 stanovuje dostatečně podrobně v odstavcích 10.47 až 10.52 zásady, které je třeba používat pro odhad daní a dotací na produkty, dovozy a DPH ve stálých cenách. Tyto zásady představují metodu A.

II.3 **Netržní produkce**

Jak je uvedeno výše, je třeba, aby statistické metody pro sledování produkce ve stálých cenách poskytovaly srovnatelné statistické údaje o tržní i netržní produkci, a to zejména u služeb jako zdravotnictví a školství.

U netržních služeb lze produkci ve stálých cenách odhadnout pomocí objemových ukazatelů produkce nebo metod pracujících se vstupy (např. deflace vstupů práce a jiných vstupů nebo extrapolace objemu vstupu práce za základní rok). Mohou být k dispozici některé cenové údaje, které lze také použít.

Rozlišení mezi metodami A, B a C pro netržní služby bude definováno v rámci výzkumného programu.

II.3.1 *CPA M: Vzdělávací služby*

Netržní produkci služeb školství ve stálých cenách je možné odhadnout pomocí objemových ukazatelů nebo metod pracujících se vstupy.

Zvláštní návod pro metody, které se mají použít pro odhad produkce školství (ať pomocí objemových ukazatelů produkce, metod založených na vstupech, nebo u tržní produkce za pomoci údajů o cenách), bude vypracován v rámci výzkumného programu, který také bude hodnotit zahrnutí změn kvality.

II.3.2 *CPA N (část): Zdravotnictví, veterinářství a sociální služby*

Produkci netržních služeb zdravotnictví ve stálých cenách lze také odhadnout pomocí objemových ukazatelů produkce nebo metod založených na vstupech.

Zvláštní návod pro metody, které se mají použít pro odhad produkce zdravotnictví (ať pomocí objemových ukazatelů produkce, metod založených na vstupech, nebo u netržní produkce pomocí údajů o cenách), bude vypracován jako součást výzkumného programu. Program také zhodnotí zahrnutí změn kvality, což má v produkci zdravotnických služeb obzvláštní význam.

II.3.3 *Ostatní netržní produkce*

Produkce ostatních netržních služeb může mít řadu různých forem. Některé služby se poskytují na individuálním základě (např. služby sociálního zabezpečení), jiné na kolektivním základě (např. služby obrany). V jiných se může spojovat kolektivní i individuální prvek (např. služby policie — v ESA 95 zahrnuty podle zvyklostí do kolektivních služeb).

Pro odhad produkce služeb poskytovaných na individuálním základě a možná některých služeb poskytovaných na kolektivním základě lze použít objemové ukazatele. Pro všechny tyto služby lze použít metody založené na vstupech. Srovnatelné výsledky si vyžádají jistou harmonizaci způsobu, kterým se obě metody používají.

Zvláštní návod pro metody, které se mají použít pro tyto produkty (ať jde o objemové ukazatele produkce, nebo metody založené na vstupech), bude vypracován jako součást výzkumného programu.

## ČÁST III

## MĚŘENÍ CEN A OBJEMŮ PODLE VÝDAJOVÉ METODY

Na straně výdajů je HDP ve stálých cenách součtem konečné spotřeby, hrubé tvorby kapitálu a čistého vývozu.

Pokud jde o *vhodnost ukazatelů* pro deflaci hodnot běžného roku nebo extrapolaci hodnot základního roku na straně výdajů, lze používat tato kritéria:

— úplnost pokrytí skupiny produktů ukazatelem. Například, zda se ukazatel týká všech produktů ve skupině nebo jenom výběru z nich,

— základ hodnocení ukazatele. V případě konečné spotřeby a hrubé tvorby kapitálu by základem měly být spíše kupní ceny než například ceny výrobců,

— ukazatel by měl zohledňovat změny kvality, přičemž by je měl zachycovat v objemových odhadech spíše než v cenových odhadech,

— shoda koncepčního pojetí ukazatele a národních účtů.

Tato kritéria vedou k následujícím obecným závěrům o postupech odhadování cenových a objemových měr v různých kategoriích výdajové metody.

**Konečná spotřeba domácností**

Deflace konečné spotřeby domácností by se měla provádět co nejvíce za použití informací poskytovaných indexem ISC.

O indexu ISC lze říci, že je vhodný, když splňuje tato kritéria:

— pokrývá přesně daný produkt (dané produkty) nebo skupinu produktů,

— patřičně zohledňuje změny kvality produktu (produktů),

— je oceněn v kupních cenách včetně DPH,

— pojetí, na němž je index ISC založen, odpovídá pojetí národních účtů.

Není-li pro nějaký určitý produkt index ISC znám, pak se musí použít jiné, přibližnější ukazatele. Může jít o indexy CIV, indexy vývozních a dovozních cen nebo možná za jistých okolností o objemové ukazatele. Takové metody jsou metodami B.

Metody C zahrnují použití indexů, které vůbec neodpovídají dotyčnému produktu (dotyčným produktům).

**Konečná spotřeba vládních institucí a konečná spotřeba neziskových institucí**

U těchto skupin konečné spotřeby lze zjistit totéž, co pro odhad netržní produkce ve výrobní metodě (oddíl II.3), protože hodnoty výrobků a služeb vyrobených vládními institucemi a neziskovými institucemi sloužícími domácnostem jsou hlavními složkami těchto kategorií (ESA 95, odst. 3.78 a 3.79).

U nákupů výrobků a služeb vládními institucemi, které vyrobili tržní výrobci a které jsou dodávány do domácností bez jakékoliv přeměny jako naturální sociální transfery, které rovněž tvoří část konečné spotřeby vládních institucí (ESA 95, odst. 3.79), se má provádět deflace cenovými indexy odpovídajícími těmto (tržním) výrobkům a službám.

ESA 95 v odstavci 3.85 popisuje rozdíl mezi individuálním a kolektivním zbožím a službami, které poskytují jednotky vládních institucí. Když se takové rozlišení povede, pak lze snadno odvodit pojetí *skutečné konečné spotřeby*. Toto zastoupení účtů nevede k žádným zvláštním problémům s odhady ve stálých cenách.

**Tvorba hrubého fixního kapitálu**

U tvorby hrubého fixního kapitálu je metodou A použití původních indexů cen investic. Takový index by měl uspokojovat tato kritéria:

— pokrývá přesně daný produkt (dané produkty) nebo skupinu produktů,

— patřičně zohledňuje změny kvality produktu (produktů),

— je oceněn v kupních cenách včetně neodečitatelné DPH,

— pojetí, na němž je index založen, odpovídá pojetí národních účtů.

V praxi se budou často používat indexy CIV, což jsou metody B, nejsou-li převedeny do kupních cen. Pro indexy CIV specifických produktů platí stejné poznámky jako ty, které jsou v oddílu II.2, včetně odkazů na výzkumný program.

**Změny stavu zásob**

Je důležité, aby se deflace stavu zásob prováděla specificky a nezávisle a aby se zásoby nepočítaly jako zbytková položka výpočtů ve stálých cenách.

ESA 95 v odstavci 10.56 konstatuje, že změny stavu zásob ve stálých cenách lze vypočítat oddělenou deflací vstupů do zásob a čerpání zásob pomocí vhodných cenových indexů. Když nejsou změny objemu a cen zásob příliš veliké, poskytuje alternativu přímá deflace změny stavu zásob pomocí průměrného cenového indexu daného roku.

Existují čtyři druhy zásob (ESA 95, odst. 3 119):

— materiál a suroviny: zde lze uvést stejné zásady jako u deflace mezispotřeby v oddílu II.2,

— rozpracovaná výroba: touto kategorií je třeba se zabývat ve výzkumném programu,

— hotové výrobky: deflaci lze provádět pomocí indexu CIV v základních cenách,

— obchodní zboží: oceňuje se v cenách, za které bylo nakoupeno, pro které bude často dobrým ukazatelem index CIV.

Problém zisku z nového ocenění by se měl rovněž zkoumat v rámci výzkumného programu.

**Čisté pořízení cenností**

Touto kategorií je třeba se zabývat v rámci výzkumného programu.

**Vývoz a dovoz výrobků a služeb**

Touto kategorií je třeba se zabývat v rámci výzkumného programu.

*PŘÍLOHA II*

PŘECHODNÁ OBDOBÍ

**Přechodná období pro zásadu 3**

| Země | Do |
|---|---|
| Irsko | 2004 |
| Portugalsko | — |
| Dánsko | 2000 (v r. 1999 bude základní rok r. 1990) |
| Finsko | 2005 |
| Nizozemsko | — |
| Itálie | 2003 |
| Německo | 2005 |
| Belgie | — |
| Spojené království | 2003 |
| Francie | — |
| Španělsko | 2003 |
| Řecko | — |
| Švédsko | — |
| Lucembursko | — |
| Rakousko | 2005 |